

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка,
завідувача кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Ребенка Вадима Михайловича
на дисертацію Гвоздецької Юлії Василівни
**«Формування професійної компетентності майбутніх
викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі
фахової підготовки»**, подано на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та
методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми дослідження.

В умовах європейського простору вищої освіти висуваються нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців у контексті демонстрації ними високого рівня професійної компетентності. Компетентісна парадигма освіти є основою професійного навчання майбутнього викладача професійної освіти, що дозволяє поліпшити якість підготовки майбутніх фахівців в галузі виробництв та забезпечує розвиток потенційних можливостей студентів.

Пріоритетним напрямом вищої освіти стає організація процесу освітньої діяльності, спрямованого на особистість студента спроможного стати суб'єктом саморозвитку. Адже визначальним та пріоритетним напрямом для економіки України є підготовка конкурентоспроможних, високопрофесійних та компетентних фахівців, що дасть можливість підготувати їх не тільки до професійної діяльності, а й сформувати соціокультурне ставлення до всіх сфер життєдіяльності.

Цілком очевидно, що зазначене стосується викладачів основ технологій харчових виробництв, які володіють фундаментальними теоретичними знаннями у поєднанні з відповідною практичною майстерністю, здатні до майбутньої професійної діяльності в інженерній та педагогічній галузях.

Доцільність дослідження підтверджується необхідністю розв'язання низки суперечностей, виявлених дисертантом у ході вивчення сучасного стану досліджуваної проблеми, зокрема потребами суспільства у якісній фаховій підготовці майбутніх викладачів у педагогічних закладах вищої освіти, конкурентоспроможних на ринку праці, та недостатньою розробленістю проблеми формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв; потребою в оновленні змісту, форм, методів, засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ

технологій харчових виробництв та відсутністю обґрунтованих педагогічних умов їх реалізації; важливістю процесу формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв та нерозробленістю науково-методичного забезпечення його ефективного здійснення у закладах вищої освіти.

Доцільність вибору теми дослідження та її актуальність підтверджує й той факт, що вона виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з теми «Формування компетентного вчителя в умовах освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу» (номер державної реєстрації 0111U007536).

З огляду на наведені міркування дослідження Ю.В. Гвоздецької є, безперечно, вчасним і актуальним, відповідає запитам і потребам сучасної педагогічної науки і практики, соціальному замовленню суспільства.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні достатньої кількості наукової літератури. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах. Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі теоретичних, емпіричних та статистичних методів наукових досліджень. Обрані методи дослідження відповідають визначеним меті та завданням.

У ході дисертаційного дослідження автором підтверджено його гіпотезу, досягнуто мету, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки, виконано всі завдання дослідження, що відповідають зазначеній меті.

У першому розділі «Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у педагогічних закладах вищої освіти», дисертантом здійснено ґрунтовний аналіз стану розробленості проблеми у науковій літературі (підрозділ 1.1), розкрито зміст і уточнено сутність ключових понять дослідження. Так, шляхом застосування методу теоретичного аналізу наукової літератури автором визначено сутність поняття «професійна компетентність», на основі якого запропоновано авторське: «професійна компетентність майбутнього викладача основ технологій харчових виробництв – сформована якість особистості, яка існує до виникнення будь-якої конкретної виробничої ситуації, а з її

виникненням реалізується адекватно до вимог професійної діяльності і керується тими завданнями, які визначає суб'єкт або диктують умови діяльності» (підрозділ 1.2), здійснено аналіз фахової підготовки майбутніх викладачів та визначено її особливості (підрозділ 1.3), проаналізовано структуру професійної компетентності, на основі чого розроблено й обґрунтовано власну структуру (підрозділ 2.1), яка включає особистісно-мотиваційний, професійний та практичний компоненти.

У другому розділі «Діагностика сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв», позитивної оцінки заслуговує обґрунтування Ю.В. Гвоздецькою критеріїв (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний), їх показників та характеристика рівнів (високий, достатній, середній та низький) формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв. На основі емпіричного і статистичного методів наукового дослідження та методу експертних оцінок автором розроблена методика визначення рівня сформованості професійної компетентності у майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв та проведено констатувальний (підрозділ 2.2) етап педагогічного експерименту. Заслуговує схвалення реалізований автором алгоритм проведення експериментальної роботи; опис способів обробки даних та аналіз результатів дослідження. Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалом у вигляді графічних зображень, таблиць, рисунків, графіків, діаграм, що суттєво унаочнює змістове поле дисертаційної роботи.

Проведена на констатувальному етапі роботи діагностика засвідчила переважання низького рівня сформованості у студентів професійної компетентності, що пояснюємо невідповідністю традиційної парадигми підготовки студентів спеціальності «Професійна освіта. Харчові технології» сучасним вимогам, не належному науково-методичному та матеріально-технічному забезпеченні процесу підготовки майбутніх інженерів-педагогів сфери харчових виробництв. Результати констатувального етапу дослідження дозволили дійти висновку про необхідність внесення змін у процес підготовки майбутніх викладачів сфери харчових виробництв з метою формування в них професійної компетентності.

У третьому розділі «Оптимізація процесу формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки», результати констатувального етапу безсумнівно привели автора до розробки моделі формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв, яка включає цільовий, методологічний, змістово-технологічний та емпіричний блоки.

Дієвість моделі забезпечувалася розробленими педагогічними умовами формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки.

Важливим результатом третього розділу дисертації Ю.В. Гвоздецької є визначення та обґрунтування педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки. Досить ґрунтовно, у своєму дослідженні автор розкриває такі педагогічні умови: забезпечення позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією на основі добору активних методів та інноваційних форм; набуття теоретичних знань з технології харчових виробництв шляхом оновлення змісту фахових дисциплін; оволодіння практичним досвідом здійснення майбутньої професійної діяльності шляхом використання інноваційних технологій у процесі фахової підготовки. Розкрито переваги кожної із зазначених педагогічних умов (підрозділ 3.2).

Виокремлюємо важливість авторських діагностичних анкет, тестових завдань, питань для організації бесід та практичних й творчих завдань, використаних під час перевірки моделі формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Повнота використаних джерел інформації, чітко визначені критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки, застосування різноманітних емпіричних методів дослідження, репрезентативність вибірки для педагогічного експерименту дозволяють вважати отримані результати достовірними.

Обґрунтування педагогічних умов (забезпечення позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією на основі добору активних методів та інноваційних форм; набуття теоретичних знань з технології харчових виробництв шляхом оновлення змісту фахових дисциплін; оволодіння практичним досвідом здійснення майбутньої професійної діяльності шляхом використання інноваційних технологій у процесі фахової підготовки) та моделі формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки (блоки: цільовий (мета, завдання), методологічний (підходи, принципи), змістово-технологічний (зміст, форми, методи, засоби, технології), емпіричний (критерії, рівні та відповідний результат)).

Заслуговує на увагу сутність ключових понять дослідження: «професійна компетентність майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв –

сформована якість особистості, яка існує до виникнення будь-якої конкретної виробничої ситуації, а з її виникненням реалізується адекватно до вимог професійної діяльності й керується тими завданнями, які визначає суб'єкт або диктують умови діяльності»; «сформованість професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв – це динамічно розвивальна особистісна якість людини, що відображає необхідний рівень інженерних, психолого-педагогічних та методичних знань у галузі харчових виробництв, вмінь застосовувати їх, здатності творчо і нестандартно вирішувати проблеми професійно-педагогічної діяльності в умовах закладів професійної освіти, нести відповідальність за наслідки своєї роботи, а також професійне зростання шляхом постійного саморозвитку, самовдосконалення та самоосвіти».

Визначення критеріїв (мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісний), показників та рівнів (високий, достатній, середній, низький) професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв; завдяки статистичним методам дослідження – запропоновано математичну формулу для розрахунку коефіцієнта сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв; завдяки емпіричним методам дослідження – було проведено педагогічний експеримент і визначено рівень сформованості професійної компетентності у майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв.

Отже дисертаційна робота відповідає вимогам щодо наукової новизни одержаних результатів.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертації викладено у 20 публікаціях автора (16 – одноосібних), із них: 10 статей відображають основні наукові результати (2 – у зарубіжному фаховому виданні), 8 – апробаційного характеру, 2 – додатково відображають результати дисертації.

Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень дисертації, в них висвітлено основні наукові положення дисертації, що становлять наукову новизну і винесені на захист.

Практичне значення отриманих результатів

Результати наукового дослідження Ю.В. Гвоздецької можуть бути використані у освітньому процесі закладів вищої освіти при викладанні фахових та методичних дисциплін, спецсеминарів для формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв; при укладанні навчально-методичних видань, у розробленні програм і посібників для спеціальності «Професійна освіта. Харчові технології», а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Наукові положення дисертації впроваджено у освітній процес Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1339/01 від 03.04.2018), Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (довідка № 24/15-818 від 12.03.2018), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 29 від 06.02.2018), Української інженерно-педагогічної академії (довідка № 157 від 26.03.2018).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації і не містить інформації, відсутньої в дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки та рекомендації розкриті й аргументовані в тексті дисертації. Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 342 сторінки, з них 228 сторінок – основний текст. Робота містить 10 рисунків, 11 таблиць, 15 додатків, 185 використаних джерел (з них – 7 іноземною мовою).

У дисертаційному дослідженні повністю вирішено поставлені в роботі завдання; наукова новизна дослідження та його теоретичне значення не викликають сумнівів; одержані експериментальні дані доводять доцільність використання запропонованого теоретичного підходу.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Відзначаючи в цілому загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, є деякі питання, які мають дискусійний характер та потребують уточнення:

1). В аналізі вітчизняного та зарубіжного досвіду автором недостатньо опрацьовано наукові дослідження європейських і американських учених щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців. На нашу думку, було б доцільніше приділити увагу феномену дослідження у одній-двох країнах ЄС і дати їх більш ґрунтовний аналіз.

2). За допомогою розробленої автором експериментальної методики діагностики рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв було виявлено переважання низького і середнього рівнів сформованості професійної компетентності

майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв. З тексту роботи не зрозуміло, чим це зумовлено і які шляхи поліпшення ситуації?

3). У поданій на рисунку 3.1 моделі формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки доцільно було б показати в ній об'єкт і суб'єкт й вказати на взаємозв'язки між ними та методами, засобами, умовами, результатом фахової діяльності.

4). У третьому розділі дисертації параграф 3.2. (обґрунтування та реалізація педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки) доцільно було б приділити більше уваги формуванню професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі виробничої, технологічної, педагогічної, переддипломної практик.

В цілому, висловлені зауваження не ставлять під сумнів отримані наукові результати та повністю можуть бути враховані у подальшій науковій роботі дисертанта.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів

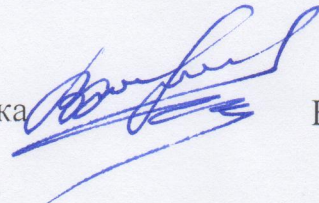
Враховуючи актуальність досліджуваної проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність одержаних результатів, їхню теоретичну і практичну значущість та відповідність дисертації встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11, 12), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016), а її автор – Гвоздецька Юлія Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00. 04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри професійної освіти та
безпеки життєдіяльності

Національного університету

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

В.М. Ребенюк

Підпис доцента В.М. Ребенюка завіряю

начальник відділу кадрів

Національного університету

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Л.Ф. Лук'яненко

